

KURULLARIN OLUŞTURULMASI

M. Metin DONMA, Orkide DONMA

Özet

Son yıllarda Science Citation Index (SCI) kapsamında yer alan dergilerde yabancı dilde yayımlanan makalelere, akademik yükselme amaçlı başvuru aşamalarında önem kazandırılmasıyla ulusal dergiler göz ardı edilmeye başlanmıştır. Ulusal dergilerde yayımlanan makalelere de hak ettikleri önem verilerek, puantaj sistemlerinin yeniden gözden geçirilmesi, kendi dilimizde yayımlanan çalışmaların, dil olarak değil, bilimsel yönleri ile değerlendirilmeleri, akademik amaçlı başvurularda ana dilimizde yayımlanmış makalelerin önemsenerek dikkate alınması için yönetmeliklerde değişiklikler yapılması, akademik ulusal yayıncılığımızın gelişmesi ve dev adımlarla ilerlemesi konusunda çok önemli kilometre taşlarından birkaçını oluşturacaktır.

Bu amaçla ulusal dergilerin tam bir listesi oluşturuluncaya kadar, hazırlanan makalelere uygun olan ulusal dergiler hakkında yazarları bilgilendirebilecek gerektiğinde yönlendirebilecek uzmanlardan oluşacak bir kurulun işlerlik kazanması halinde, makalelerin belirli bazı dergilere yığılmaları önlenmiş olacağı gibi yazı gönderilmediği için kapanma tehlikesi geçiren diğer dergilerin de yayın hayatlarını sürdürebilmelerine olanak sağlanmış olacaktır. Ulusal dergilerimizde yazarın, danışmanın, editörün aynı kişi olmasına karşı sürdürülmekte olan yoğun çabalara rağmen, bu konuda benzer örneklere ne yazık ki hala rastlanmaktadır. Ulusal akademik yayıncılık kapsamı içinde bir etik kurul oluşturularak buna benzer olumsuzlukların önlenmesi gerekir.

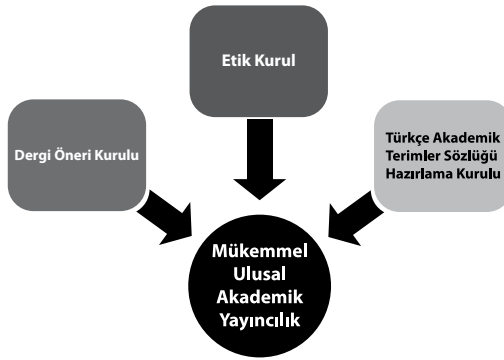
Türkçe makale ve özellikle tez yazılması aşamalarında ortaya çıkan çok önemli bir başka ortak sorun da dil sorunudur. Akademik ortamlarda yabancı dilden dilimize geçerek yerleşmiş bazı yabancı sözcük ve terimlerin Türkçeleştirilmesi konusunda büyük bir karmaşa yaşanmaktadır. Sözcüklerin yabancı dilden dilimize yerleştiği biçimiyle kullanılabilmesi seçeneğinin yanı sıra, bir şekilde Türkçeleştirilmiş formlarının da kullanılabilmesi mümkündür. Bu tip terimler için sağlık konusunda tam bir fikir birliği ile oluşturulmuş, kanun ve yönetmeliklerle kullanılması zorunlu hale getirilmiş geniş kapsamlı bir sözlük hazırlanması büyük bir gereksinimdir. Ulusal yayıncılığımızın saygın bir konuma ulaştırılabilmesi için, bu konunun öncelikli bir biçimde ele alınarak kurullar oluşturulması ve bir uniformite sağlanması en önemli koşullardan birisidir.

Anahtar sözcükler: Etik kurul, dergi öneri kurulu, Türkçe akademik terimler sözlüğü

Türkçe dergilerin özelliklerinin eksiksiz bir biçimde yer aldığı tam bir liste oluşturuluncaya kadar, arzu eden yazar ve araştırmacıların yayımlanmasını istedikleri araştırma makalesi, derleme, olgu sunumları vb gönderebilecekleri – üniversitelerde, sanayi kuruluşlarında

Doç. Dr. M. Metin DONMA - T.C. Sağlık Bakanlığı - mdonma@gmail.com
Prof. Dr. Orkide DONMA - İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi

TÜBİTAK organizasyonu ve aracılığı ile Frame Programme 7th çerçevesinde proje vermek isteyen araştırmacılara yardımcı olan bürolarda olduğu gibi- konunun uzmanlarından oluşan bir ekip oluşturulmalı ve bu ekip, o makaleye uygun olan ulusal dergiler hakkında yazarları bilgilendirmelidir (Şekil 1). Bu uzmanlar da dergilerin editörler kurulları tarafından o anda ellerinde basılmak üzere bekleyen yazıların sayısı hakkında bilgilendirilmelidir. Bu şekilde yapılan bir organizasyonla uzun zaman ve emek harcanarak özenle hazırlanmış makalelerin aynı mecmuada birbirlerini değersiz hale getirmeleri önlenecek olup, bunun yanı sıra yazı gönderilmediği için kapanma tehlikesi geçiren dergilerin de yayın hayatlarını sürdürmeleri için destek verilecek ve kendilerini geliştirmeleri için de fırsat verilmiş olacaktır. Yine bu hızlı iletişim ağının kurulması ile, kendi alanında güncel ve en son yenilikleri içeren bir araştırmanın, zaman kaybına uğramadan, aylarca ve hatta bazen yıllarca yayımlanma sırası beklemesine gerek kalmadan, en kısa zamanda dergide yayımlanması imkanı bulunmuş olacak, dergiye müracaat anında çok yeni olan konu içeriklerinin, güncelliğini yitirmeden, okuyucuya sunulma imkanı yaratılacaktır.

Şekil 1. Kurulların Oluşturulmasına Yönelik Yaklaşımlar

Ulusal yayınlara önem verilmelidir. Son yıllarda SCI kapsamında yer alan dergilerde yayımlanan makalelere önem verilmesiyle ve hatta bunun akademik başvurularda hemen her aşamada olmazsa olmaz bir koşul olarak yönetmeliklerde yerini almasıyla ulusal dergilere makale bulunamamaya başlanmıştır. Akademik aşama amacıyla yapılan başvurularda, yabancı yayın sayısına oldukça fazla önem verilmesi, kendi dilimizde yurt içi dergilerde yayımlanan ulusal yayınların sayı ve kalitesini oldukça azaltmıştır. Akademik yükselmelerde yabancı yayınların, Türkçe yayınlara göre çok daha değerli olduğu kanaatinin hakim olduğu böyle bir düşünce ortamında, ülkemizde görev yapan araştırmacılar, öncelikle yurt dışı yayın sayısını artırma çabası içine girmekte, böyle bir düşüncenin sonucu olarak da ancak yurt dışı dergilerde yayımlatamayacaklarını düşündükleri ya da birkaç yurt dışı dergi ile yazışmaları sonrasında yayımlatmayı başaramadıkları araştırma ve çalışmalarını, yurt içi dergilerde bastırma istemi yolunu seçmektedirler.

Bu durum ulusal dergilerimizde yayımlanan makalelerin sayısı ve içeriği üzerine oldukça olumsuz bir yansıma şeklinde kendini göstermektedir. Günümüzde SCI'e dahil dergilerde yayımlanan makaleler ile kıyaslandığında ulusal dergilerde Türkçe olarak yayımlanan makaleler konusunda önemsizmiş gibi bir ortam yaratılmış, milli değerlerimiz, ulusal okuyucu kitlesi bir anlamda ikinci plana itilmiştir. Böyle bir yaklaşımla ulusal akademik yayıncılığımızın gelişmesini beklemek fazlaca iyimser bir düşünce olacaktır. Ulusal dergiler hem Türkçe hem de yabancı dilde olmak üzere iki formda basılabilir ya da bir başka alternatif olarak, hem Türkçe

hem de yabancı dilde makale kabul edebilmeye yönelik uygulamalara olanak sağlayabilir. Son yıllara kadar yazarı, danışmanı, editörü aynı olan ulusal dergilerimiz bulunmakta idi. Bugün bir anlamda bunların üstesinden gelinmeye çalışılmaktadır. Bununla beraber, bazı ulusal dergilerin içerdikleri makaleler incelendiğinde akademisyen bir babanın editörü olduğu derginin, kendi bilimsel faaliyetlerine katkıda bulunduğu ya da çocuklarının akademisyen olabilmesi için yıllarca kullanıldığı gözlenebilmektedir. Bu tip durumlar fırsat eşitliği kuralını bozmakta, aynı kalitede ve belki de daha değerli makalelerin yayımlanamamasına neden olabilmekte ve güzel bir görüntü oluşturmamaktadır. Bu tür olumsuzlukların yaşanmaması için ulusal akademik yayıncılık kapsamında bir etik kurul oluşturularak bu ve buna benzer durumların önlenmesi konusunda ilerleme kaydedilmelidir.

Türkçe makale ve özellikle tez yazılması aşamalarında ortaya çıkan çok önemli bir başka ortak sorun da dil sorunudur. Akademik ortamlarda yabancı dilden dilimize geçerek yerleşmiş, tercümesini kısaca yapamadığımız, ne olduklarını anlatabilmek için kısa bir anlatım yapmak zorunda kaldığımız scavenger molecules, gene expression, intermediary metabolism, salvage pathway, phytonutrients vb bazı yabancı sözcük ve terimlerin Türkçeleştirilmesi konusunda büyük bir karmaşa yaşanmaktadır. Özellikle tez yazım aşamaları sırasında danışman ve diğer öğretim üyelerinin farklı görüşlerde olmaları nedeniyle tezi hazırlayan öğrenci, tezinin savunması sırasında sınav ortamında, kendisini anlamsız tartışmaların ortasında bulabilmekte ve zaman zaman da mağdur olabilmektedir.

Bu konuda danışmanlar arasında iki farklı görüş bulunmaktadır: Bir kısım danışman sözcüklerin yabancı dilden dilimize yerleştiği biçimiyle kullanılmasını savunurken, bir diğer grup nasıl olursa olsun ama bir şekilde Türkçeleştirilmiş formlarının kullanılması gerektiği yolunda görüş bildirmektedirler. İkinci görüş daha mantıklı gibi görünmekle beraber, bu tip terimler için sağlık konusunda tam bir fikir birliği ile hazırlanmış ve kanun ve yönetmeliklerle kullanılması, uygulanması zorunlu hale getirilmiş geniş kapsamlı bir sözlük bulunmadığı için, makale, kitap ve tezlerde bilim ailesinin tamamı tarafından benimsenmeyen hatta karşı çıkılan bir takım Türkçeleştirilmiş terimler ortaya çıkmaktadır. Bu konuda yıllar öncesinden başlatılan çalışmalar ne yazık ki istenilen düzeyde bir fikir birliğinin sağlanması boyutuna ulaşamamıştır.

Bütün uzmanlık dallarını içeren akademisyenler ile Türk Dil Kurumu bilim adamlarının bir araya gelmesi ile oluşturulacak olan bir kurulun titiz ve özverili çalışmaları ile yabancı tıbbi ve bilimsel terimlerin ana dilimize uygun bir biçimde Türkçe karşılıklarının bulunarak, geniş kapsamlı bir Türkçe akademik terimler sözlüğünün hazırlanması ve bu sözlüğün ülkemizde görev yapan tüm akademisyenlere ulaştırılarak, bundan sonra hazırlanacak tüm ulusal makalelerde kullanılacak Türkçe terim ve deyimlerde bir uniformitenin sağlanması, yayımlanan makalelerin okuyucu tarafından çok daha rahat bir şekilde anlaşılabilirliğini sağlayacağı gibi, yayın kalitesinin arttırılması ile ulusal akademik yayıncılığımıza da olumlu bir biçimde katkıda bulunacaktır. Ulusal yayıncılığımızın saygın bir konuma ulaştırılabilmesi için, bu konunun öncelikli bir biçimde ele alınarak kurullar oluşturulması ve bir uniformite sağlanması en önemli koşullardan biridir.

Kaynaklar

[http://scientific.thomsonreuters.com/cgi-bin/jrnlst/jloptions.cgi?PC=K \(SCI\)](http://scientific.thomsonreuters.com/cgi-bin/jrnlst/jloptions.cgi?PC=K (SCI))

[http://scientific.thomsonreuters.com/cgi-bin/jrnlst/jloptions.cgi?PC=D \(SCI Expanded\)](http://scientific.thomsonreuters.com/cgi-bin/jrnlst/jloptions.cgi?PC=D (SCI Expanded))

Yılmaz O. Yazarı, danışmanı, editörü aynı kişi olan dergiler vardı. *Medical Tribune* Haziran 2008. 2(10): 17-18, 20.